

”

Ik stapte uit.

Daar lag een
jongetje.

**Ik had een kind
overreden.**”

We zien vaak alleen de slachtoffers en de daders, maar de waarheid is minder zwart-wit. Mensen die een verkeersongeval veroorzaakt hebben, delen in *'Mij overkomt het niet'* hun stil verdriet.

VERKEERSONGEVALLEN EEN STEM

Rudy: "De man lag in de berm. Roerloos"

Op een herfstdag brengt Rudy zijn dochter naar de scouts, maar eerst moet er nog een vriendinnetje opgehaald worden.

Wanneer hij op een drukke gewestweg wil afslaan, ziet hij de motorrijder niet die tegen hoge snelheid komt aangereden.

"De weg was verlaten. Er was niets te zien. Ik keek in mijn achteruitkijkspiegel om linksaf te slaan. Plots een doffe klap tegen de zijkant van mijn wagen.

Mijn voorruit knalde aan stukken. Iemand rolde over mijn motorkap en kwam twintig meter verder in de berm aan de overkant van de weg terecht. Ik sprong uit mijn wagen en rende naar het slachtoffer. Het was een jongeman, een motorrijder. Ik zag dat het ernstig was en haastte me naar het huis van het vriendinnetje om de hulpdiensten te bellen. Ikzelf had enkele lichte verwondingen door het glas. Ik was in shock. Naar mijn dochtertje zag ik niet eens om. Ik liet haar gewoon in de wagen zitten. Gelukkig heeft een buurtbewoner zich over haar ontfermd."

(uit: Mij overkomt het niet)

Tot Rudy bij haar aanklopte en met horten en stoten vertelde over zijn schuldgevoelens, had Sabine Cocquyt altijd aan de kant van de slachtoffers gestaan. Hun pijn was de hare, sinds haar ouders en haar zoon Dries twintig jaar geleden werden aangereiden door een dronken chauffeur – met verschrikkelijke gevolgen. Haar ouders kwamen om en Dries, toen negen, raakte ernstig gewond. Voor Sabine volgden jaren van vechten: voor het leven van haar zoon Dries, die aan het ongeval een blijvend hersenletsel overhield, maar ook voor erkenning. Ze wilde mensen de ogen openen voor het leed dat het moordende verkeer veroorzaakt, ze schreef er boeken over, werd voorzitter van Over-Hoop, een lotgenotenvereniging voor gezinnen met jonge verkeersslachtoffers.

De daders, dat waren de anderen, daar had ze niets mee te maken. Dacht ze. De ontmoeting met Rudy werd het begin van

maar dat verlies blijft. Die heftige emoties die er ooit geweest zijn, die zijn nog altijd ergens opgeslagen. Zo vertelde een man die een kind had doodgereden, hoe hij met zichzelf overhoop lag door een herdenking op de plaats van het ongeval. Voor hem was dat een zeer pijnlijke confrontatie met wat hij veroorzaakt had, maar terwijl hij zijn verdriet daarover uitdrukte, dacht ik toch ook: die herdenkingsmomenten zijn wel essentieel voor de slachtoffers. Ook voor ons gezin was dat zo. De jaarlijkse misviering in Damme, waar mijn ouders begraven zijn, is heel belangrijk voor ons. We hebben het nodig om ons dan met de familie en de vrienden van mijn ouders rond dat verschrikkelijke gebeuren te scharen."

Na het eerste interview vraag je je zelfs af: ben ik nu een verrader, door ook naar de andere partij te luisteren?

Auteur Sabine Cocquyt

"Soms zijn voorzichtige chauffeurs gewoon op het verkeerde moment op de verkeerde plaats. Het kan iedereen overkomen: ook jou, ook mij"

een confronterende zoektocht naar de andere kant van het verhaal, naar de daders, al wil Sabine Cocquyt ze liever veroorzakers noemen.

Dit is niet alleen een boek over mensen die een verkeersongeval veroorzaakt hebben, het is ook het relaas van jouw worsteling om het te schrijven. Wat maakte het zo zwaar?

"Eigenlijk kan ik dat in drie woorden samenvatten: op de wip. Ik zat op de wip tussen mijn medeleven met de verhalen van veroorzakers en de confrontatie, telkens weer, met wat ik zelf had meegemaakt. Ergens heb ik toch het gevoel: eens een slachtoffer, altijd een slachtoffer, hoezeer je daar ook rond gewerkt hebt. Je probeert de dingen gaandeweg een plaats te geven,

"Vooral in het begin heb ik daar inderdaad mee geworsteld. Ik ken de pijn en het verdriet van de gezinnen met een zwaargewond verkeersslachtoffer, en ik zat met die angstige vraag: wat zullen ze hiervan denken? Kunnen ze dat plaatsen? Sommigen zullen dat niet kunnen, dat besef ik goed. Pas toen ik de eerste drie verhalen geschreven had, viel die twijfel weg, omdat ik intussen zo getroffen was door het verdriet dat ik bij de veroorzakers zag. Plots besepte ik: hier had ik nooit bij stilgestaan. Het was voor mij nooit een onderwerp geweest."

Eigenlijk ook niet voor de maatschappij. Hoe komt het dat we daar zo lang aan voorbij zijn gegaan?

"Ik denk dat het ene niet voor het andere ►

Ook zij moeten verder met die

Frans: "Waarom zag ik toch die voetganger niet?"

Wanneer Frans terugkomt van een ziekenhuisbezoek aan zijn vrouw, ziet hij de voetganger niet die oversteekt aan het zebrapad. Het slachtoffer heeft een ernstige hoofdwonde, en Frans blijft na het ongeval worstelen met de vraag hoe hem dat is kunnen overkomen. "Ik ging eraan kapot. Ik moest de emotie eruithalen. Het gebeuren ontrafelen: wat was er gebeurd? Wat waren de omstandigheden? Wat had ik kunnen doen? Wat zal ik de volgende keer doen om zo'n drama te vermijden? Alleen, sommige zaken kan je gewoon niet voorzien. En telkens als ik op die plek kom, voel ik dat. Je kan moeilijk op elk kruispunt eerst even uitstappen om de situatie te overzien. Maar het is een feit: als je zoiets meegeemaakt hebt, begin je aan jezelf te twijfelen."

(Uit: Mij overkomt het niet)

kon komen. Toen ik tien jaar geleden 'De stille epidemie' schreef, wilde ik mensen de ogen openen voor het leed van verkeersslachtoffers en hun gezinnen. Ik wilde ze wijzen op de impact van die anonieme ongevallencijfers, laten zien wat voor vreselijke verhalen daarachter schuilgingen. Ook toen vroegen mensen: hoe komt het toch dat we daar nooit bij stilgestaan hebben? Intussen heb ik tien jaar lang voor en over slachtoffers gesproken, congressen en vergaderingen bijgewoond. Het werd tijd om anderen de ogen te openen voor de verhalen van de andere kant, vanuit het besef: het is niet de bedoeling dat je door de slachtoffers in het licht te zetten, de veroorzakers volledig in de duisternis laat."

Auteur Sabine Cocquyt

"Het gesprek met die dronken dader was louterend. Doordat ik in hem een mens kon zien, werd de man die mijn zoon aanreed minder demon"

Je spreekt bewust van veroorzakers, niet van daders.

"We zien de dingen zo graag zwart-wit: enerzijds de daders, anderzijds de slachtoffers, terwijl het een stuk complexer is dan dat. Er waren veroorzakers die duidelijk in fout waren, maar anderen waren voorzichtige chauffeurs, ze hadden niet gedronken, niet te snel gereden. Dan besef je dat het iedereen kan overkomen: ook mij, ook jou. Ze waren op het verkeerde moment op de verkeerde plaats, en plots werden ze iemand die een ander schade had berokkend, of zelfs had gedood. Dat zelfbeeld, daar worstelden ze verschrikkelijk mee. Hoe moet je daarmee verder, hoe kun je het ooit goedmaken? Ze werden gekweld door schaamte en schuldgevoel, durfden er nauwelijks over te praten, maakten zichzelf voortdurend verwijten. Mensen schreeuwden het bijna uit: hoe is dit kunnen gebeu-

ren? Dat is trouwens een vraag die veroorzakers en nabestaanden bindt. Ook slachtoffers hoor je uitschreeuwen: waarom is ons dat overkomen?"

In het boek heb je het over een olievlek, die uitdeint bij slachtoffers, maar ook bij de veroorzakers. Ook hun gezinnen worden getroffen.

"Dat is nog een van die parallellen tussen daders en slachtoffers. Ook bij de veroorzakers wordt de omgeving getroffen door dat verdriet. Ook bij hen kan dat de relatie in gevaar brengen. Ik zag het bij Frans, die het moeilijk kreeg omdat hij en zijn partner allebei met een diepe pijn zaten waarmee ze niet naar buiten durfden te komen. Bij

Rudy lag na het ongeval zelfs het contact met de kinderen moeilijk. Ik pleit dan ook voor meer mededogen, al besef ik dat het voor de slachtoffers vaak onmogelijk is om dat op te brengen. Hun verdriet is zo zwaar dat ik daar alleen maar respect voor kan hebben: ik heb die mensen niets op te dringen. Was ik niet met Rudy in contact gekomen, dan was het water voor mij misschien ook te diep gebleven."

De olievlek maakt wel dat we bijna allemaal op de een of andere manier betrokken raken bij een ongeval. Hoe komt het dat we ons toch zo blijven misdragen als chauffeurs?

"In 'De stille epidemie' heb ik dat al aan de kaak willen stellen en nu doe ik het opnieuw: waar zijn we mee bezig? Waarom gedragen we ons in het verkeer zo respectloos, zo weinig verantwoordelijk? We leven

zware last

in een zeer egoïstische samenleving, waarin grote groepen mensen vinden dat ze moeten kunnen gaan en staan waar ze willen, zonder rekening te houden met anderen. En we zitten natuurlijk ook dicht op elkaar, het verkeer is zo druk, de maatschappij is zo jachtig. Je kunt niet elk ongeval uitsluiten, maar laten we op z'n minst onze verantwoordelijkheid opnemen."

Door Laurent in de ogen te kijken, die dronken was en iemand heeft doodgemaakt, werd je onrechtstreeks ook geconfronteerd met de man die je ouders en je zoon aanreed.

"Ook onze veroorzaker was echt schuldig en had gedronken, wat ik altijd verschrikkelijk heb gevonden. En toch was dit voor mij het ultieme, louterende gesprek. Doordat ik in Laurent een mens kon zien, en zelfs mijn zoon herkende in zijn manier van doen, werd de veroorzaker een stuk minder demon. Dat geeft een zeer gerust gevoel. Wat ik ook mooi vond bij Laurent, is dat hij zijn schuld erkende, dat hij zijn verantwoordelijkheid opnam voor wat hij heeft gedaan. Zo'n gebaar heeft onze veroorzaker nooit gesteld."

Wat opvalt bij alle geïnterviewden: dat enorme verlangen om iets te herstellen. Ze gaan vrijwilligerswerk doen, proberen het gevaarlijke kruispunt veiliger te maken...

"Ja, en voor slachtoffers kan het zeer belangrijk zijn om dat te ervaren, al moet je daar ook mee oppassen. Het is niet de bedoeling een massa van zondaars op de been te brengen die levenslang boete moeten doen. Lieve, die twee vrouwen had aangereden, wilde het op alle mogelijke manieren goedmaken, maar dreigde volledig over haar eigen grenzen te gaan. Dan moet je ook wel kunnen zeggen dat het op een bepaald moment mag stoppen. Ook bij Laurent zat het nog erg diep. Het greep me aan, dat diepe lijden te zien bij zo'n jongen, en te beseffen dat hij het toch zijn hele leven zal meenemen. Dan denk ik: je hebt toch ook wel recht op wat geluk, net zoals

wij dat uiteindelijk hebben teruggekregen. Gaandeweg zijn wij ook meer uit het verdriet gegleden, hebben we manieren gezocht om het een plaats te geven. Een van de bedoelingen van dit boek is juist te laten zien dat de meeste veroorzakers een stuk begeleiding nodig hebben, ook als ze een stap naar de slachtoffers willen zetten. Dat is moeilijk, maar het kan voor beide partijen heilzaam zijn. Daar zouden hulpverleners nog meer aandacht voor mogen hebben."

**Auteur Sabine Cocquyt
"Vergiffenis schenken,
zand erover, dat kan ik
niet. Maar ik wil wel de
woede achter me laten
en de ander kunnen
laten zijn in zijn leven"**

Ik kan me voorstellen dat ze niet altijd welkom zijn bij hun slachtoffers, zelfs als ze nauwelijks schuld hebben?

"Velen zijn bang voor de verwijten bij hun slachtoffers, en die angst is vaak terecht. Misschien had ik in het begin ook de deur dichtgeslagen voor de neus van onze veroorzaker, omdat ik met dat immense verlies zat. Maar dan nog: als ik een gebaar had gekregen, als hij bijvoorbeeld eens een kaartje had gestuurd, dan zou ik het later, als ik wat meer afstand had genomen, toch gekoesterd hebben."

Je vriendin Anja vroeg je of je je veroorzaker een exemplaar van je boek zou kunnen overhandigen. Heb je daar intussen een antwoord op?

"De eerste keer toen ze dat vroeg, wist ik echt niet wat te zeggen. Het was een

Laurent: "Hij is dood. Door mij"

Laurent is 22 wanneer hij, na een avondje uit, dronken en in de verkeerde rijrichting de snelweg oprijdt. Hij knalt frontaal tegen een tegenligger, en de andere bestuurder sterft ter plekke. Jaren later worstelt hij met zware schuldgevoelens. "Wat ik ook onderneem, het valt niet mee. Wat gebeurd is, kan ik niet wegcijferen. De gedachte aan het ongeval achtervolgt me. 's Morgens, of 's middags of 's avonds, vooral op rustige momenten, als ik aan mezelf overgeleverd ben, is daar die vraag: hoe moet ik met die schuld verder? Zal wat ik onderneem ooit genoeg zijn om die schuld af te lossen? Bezig zijn, bezig blijven, dat helpt nog het meest."
(Uit: Mij overkomt het niet)

Die fatale seconde, en je leven zal

Lieve: "Ik was in shock.
Twéé slachtoffers!"

Wanneer Lieve naar huis rijdt na een etentje bij haar vriendin Carine, hoort ze plots een klap. Tot haar verbijstering ziet ze dat ze iemand heeft aangereden.

Omdat ze haar gsm niet bij zich heeft, rent ze naar huis, waar ze flauwvalt naast de telefoon. Pas de volgende ochtend geeft ze zich aan. "Ha, bent u dat?", riep de politieagent die Carine en mij op het politiebureau ontving.

'U veroorzaakt een ongeval en u laat twee mensen zwaargewond achter!' Twee mensen? Ik had twee vrouwen, een bejaarde moeder en haar dochter, aangereden. Mijn gsm werd afgepakt en ik werd opgesloten. Omdat het snel duidelijk was dat ik niet te snel reed en ook niet gedronken had, mocht ik na de ondervraging naar huis. (...)

Veertien dagen heb ik hier op mijn appartement gezeten. Ik durfde geen telefoon opnemen, durfde niet buitenkomen. Ik kon niet slapen, niet werken. Het enige wat ik deed was wenen, wenen en nog eens wenen."

(Uit: Mij overkomt het niet)

cruciale vraag, maar ik had er gewoon nog niet bij stilgestaan. Sinds het gesprek met Laurent denk ik: ja, ik zou het kunnen, al weet ik niet of ik het daarom ook moet doen. Fundamenteel gaat het daar nu niet meer om. Ik heb mijn werk gedaan."

Heeft dit boek voor Dries iets teweeggebracht? Hij wordt nu ook min of meer verplicht de dader met andere ogen te bekijken.

"Zolang ik aan het schrijven was, bleef het ver van zijn bed. Maar sinds hij het boek in handen heeft gekregen, is er wel iets in beweging gezet, komt er weer een golf van verdriet naar boven. Hij is nu wel tot het besef gekomen dat hij de verhalen met kleine beetjes moet lezen. Door het ongeval is hij weinig stressbestendig, en dit haalt hem weer uit zijn doen, maakt bijvoorbeeld dat hij op het werk even uit de circulatie was. Op het symposium dat we naar aanleiding van het boek hebben georganiseerd, heeft hij ook geweend, en dat is voor hem nieuw. Hij heeft al die jaren gezegd dat hij hier zo graag eens over zou willen wenen, en dat hij dat niet kon. Er is nu iets van zijn pijn opengemaakt, wat me ook weer wat bezorgd maakt. Hij is goed omringd, hij heeft een lieve vrouw en sinds januari is hij vader van een zoontje, maar dan nog is het

niet makkelijk om te beseffen dat ik met dit boek opnieuw het verdriet opentrek: bij hem, en ook bij mijn familie, de omgeving."

Daar schrik ik wel van, dat het verdriet na twintig jaar ook bij de omgeving nog zo acuut is. Ik wilde je net vragen of je met dit boek ook een periode had afgerond.

"Voor mij is dat wel zo, maar iedereen werkt zoets op zijn manier, en op zijn ritme. Mij hielp het om erover te schrijven, maar anderen willen het misschien liever laten rusten, zodat het verdriet niet telkens naar boven komt."

Afronden, is dat hetzelfde als vergiffenis schenken?

"Dat is zo'n moeilijk woord. Als dat hetzelfde is als zeggen 'zand erover', dan antwoord ik: nee, dat kan ik niet. Het is voor mij wel de mogelijkheid om de ander in de ogen te kijken. Mocht ik de veroorzaker toch ooit ontmoeten, dan zou ik hem een hand kunnen geven. Het is de rancune loslaten. De woede achter je laten. En de ander ook kunnen laten zijn in zijn leven. Misschien is het dat: op een bepaald moment hebben je wegen elkaar tegen wil en dank gekruist, en nu kun je weer elk in je eigen stuk leven gaan staan. Dingen zijn voorgoed verschoven, maar je hebt ergens vrede."

Om even bij stil te staan

- Tussen mei 2009 en mei 2010 vielen er 819 verkeersdoden.
- Dagelijks worden twee fietsers gedood of raken ze zwaargewond in het verkeer.
- Elk jaar raken 5000 voetgangers betrokken bij een ongeval.

Elke 36 uur wordt een voetganger gedood of raakt hij zwaargewond terwijl hij oversteekt aan een zebrapad.

- Volgens berekeningen uit 2008 heeft België binnen Europa het hoogste aantal verkeersdoden per

miljoen inwoners en het hoogste aantal doden per 1000 km autosnelweg.

- Bij een onderzoek in 2009 gaf 13 procent toe dat ze de afgelopen maand een of meerdere keren dronken achter het stuur hadden gezeten.

nooit meer hetzelfde zijn

Staf: "Ik, een kind overreden?"

Staf is een ervaren vrachtwagenchauffeur, nooit heeft hij een ongeval gehad. Tot twee jaar geleden. "Ik deed wat ik ontelbare keren doe: ik stopte, ik keek in mijn spiegel en voerde een manoeuvre uit. Terwijl ik me in gang zette, hoorde ik iemand roepen. Een vrouwenstem. Hysterisch gegil. Ik stopte. Wist niet wat er gebeurd was. Ik had niets verdachts gevoeld of gemerkt. Ik stapte uit, zag de vrouw en toen het kind. Daar lag een kind, een jongetje van een jaar of tien of elf. Ik had een kind overreden."

(Uit: Mij overkomt het niet)

Meer lezen

Mij overkomt het niet. Ontmoetingen met veroorzakers van verkeersongevallen, door Sabine Cocquyt.

Uitg. Epo, € 16,50.

De organisatie Rondpunt wil bijdragen tot een goede opvang van iedereen die bij een verkeersongeval betrokken is:

www.rondpunt.be

www.watnaeeningeval.be

Over-Hoop is een lotgenotenwerking voor gezinnen met jonge verkeersslachtoffers, www.over-hoop.be

Oog in oog: bemiddeling na een ongeval

"Veroorzakers van verkeersongevallen zoeken vaak geen hulp, omdat ze vinden dat hen dat niet toekomt", zegt Els Goossens, herstelbemiddelaar bij Suggnomè in het arrondissement Dendermonde. "Maar hoewel hun pijn niet te vergelijken is met die van de slachtoffers, mogen we er niet blind voor blijven." Veel betrokkenen bij verkeersongevallen in Dendermonde bleken behoefte te hebben aan contact, en Suggnomè begon er met een project rond herstelbemiddeling. Al snel volgden ook andere arrondissementen. Els Goossens: "De omstandigheden van een verkeersongeval worden wel onderzocht, maar toch blijf je als slachtoffer of nabestaande nog met heel wat vragen zitten. Bovendien merken we dat slachtoffers ook vaak iets verwachten van de dader: een kaartje, een teken van medeleven. Ze vinden dat de daders de eerste stap moeten zetten, maar die durven dat niet, uit angst het verdriet bij de slachtoffers nog groter te maken."

Een herstelbemiddeling is een proces van maanden, waarbij de meest uiteenlopende vragen aan bod komen. Zo was er een moeder die graag een foto van haar overleden dochter aan de dader van het ongeluk wilde geven, zodat ze voor hem niet alleen maar een naam zou blijven. Een vader wilde weten of zijn zoon, die in coma lag, nog iets had gezegd voor de hulpdiensten ter plaatse waren. Iemand

wilde weten hoe zijn slachtoffer er medisch en emotioneel aan toe was. Een man wilde een brief overhandigen aan de familie van het slachtoffer, waarin hij zijn medeleven betuigde: hij wilde ook laten weten dat hij beseftte dat de kinderen nu zonder hun vader verder moesten, en dat hem dat nooit meer zou loslaten.

"Slachtoffers willen dat daders een kaartje sturen, maar zij hebben schrik om het verdriet van de nabestaanden zo nog groter te maken"

Els Goossens: "Elke bemiddeling is verschillend, en voor ons telt de vraag: wat willen mensen zelf? Meestal komt het niet tot een ontmoeting, omdat dat gigantisch zwaar is. Gebeurt dat toch, dan bereiden we die tot in de kleinste details voor. Uit ervaring weten we dat de betrokkenen daar beter uitkomen. Dure woorden als vergiffenis en herstel, die gebruiken wij niet. Voor ons gaat het om de communicatie. Mensen krijgen de gelegenheid om met elkaar te praten. Vaak betekent dat een grote stap in hun verwerkingsproces."

Meer info: www.suggnome.be